

VAPAAEHTOISEN PELASTUSPALVELUN TURVALLINEN VAPAAEHTOISTOIMINTA

Epäasiallisen kohtelun ja häirinnän ehkäisy ja käsittely Vapaaehtoisen pelastuspalvelun,
Vapepan toiminnassa

Hyväksytty: Vapepan keskustoimikunnassa 3.9.2026
Päivitettävä viimeistään: Joulukuu 2029

Vapepan keskustoimikunnan nimeämä työryhmä
Raisa Kaukonen, Saara Koivunen, Erkki Pulkkinen, Tapio Toivola ja Mari Rantio

Sisällysluettelo

Vapepan arvot ja turvallinen vapaaehtoistoiminta	2
Häirintä ja epäasiallinen käytös, tunnistaminen ja tilanteeseen puuttuminen	3
Puuttumisvelvollisuus	3
Vapepan jäsenjärjestöjen vastuu omista toimijoista	3
Vastuuvapaaehtoisen, kouluttajan tai työntekijän epäasiallinen käytös tai häirintä	4
Kaikki ilmoitukset tehtävä häirintäilmoituskanavan kautta	4
Tilanteen selvittäminen	5
Vastuuvapaaehtoisen toimintaan puuttuminen ja rajoittaminen	6
Tukitoimenpiteet häirintää tai epäasiallista kohtelua kokeneelle	7
Epäasiallinen käytös, määritelmä	8
Turvallisemman toiminnan periaatteet	10
Toimintaohjeen käyttöönotto	13

Vapepan arvot ja turvallinen vapaaehtoistoiminta

Kaikessa vapaaehtoistoiminnassa, myös Vapaaehtoisen pelastuspalvelun, Vapepan toiminnassa, voidaan kohdata epäasiallista käytöstä ja häirintää. Vapepan arvot, vapaaehtoisuus, yhteistyökykyisyys ja vastuullisuus, ovat kirjattu Vapaaehtoisen pelastuspalvelun toimintalinjaukseen¹. Nuo arvot ohjaavat tapaamme toimia Vapepan auttamistehtävillä, koulutuksissa, harjoituksissa ja ylipäättään kaikessa toiminnassamme. Toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, omaan motivaatioon toimia ja auttaa apua tarvitsevia, haluun olla osa avun ketjua. Vapaaehtoistoiminnassa teemme työtä suurella sydämellä ja toisinaan jopa niin intensiivisesti, että saatamme omalla toiminnallamme loukata kanssa toimijoita. Yhteistyökykyisyyden tulisi näkyä toiminnassa keskinäisenä luottamuksena ja avoimuutena. Yhteistyökykyisyys näkyy toisia arvostavana ja kunnioittavana kohtaamisena, hyvän ilmapiirin luomisena ja vaalimisena sekä ennakkoluulottomana ja joustavana toimintana.

Vapepan arvot ja periaatteet ohjaavat toimintaamme¹. Voidaksemme toimia aikaansaavasti ja hyvinvoivasti, vastaten meille osoitettuihin tehtäviin niin järjestötoiminnassa kuin viranomaista tukevilla tehtävillä, tulee toimijoilla olla hyvä ja turvallinen toimintaympäristö. Tämän takia, emme hyväksy Vapepan toiminnassa minkäänlaista epäasiallista käytöstä, seksuaalista häirintää, ahdistelua tai hyväksikäyttöä. Sitoudumme siihen, että Vapepa-verkosto on vapaaehtoisille, vastuuvapaaehtoisille, kouluttajille, työntekijöille, avunsaajille ja kolmansille osapuolille turvallinen ympäristö toimia.

Tähän toimintaohjeeseen on kuvattu Vapepan turvallisemman toiminnan periaatteet, joita noudatamme kaikessa Vapepan toiminnassa. Toimintaohjeeseen on kirjattu toimintatapa silloin, kun toiminnassa tapahtuu epäasiallista käytöstä. Kaikki toiminnassa tapahtuvat häirintä- ja epäasiallisen käytöksen tilanteet raportoidaan Vapepan oman häirintäilmoituskanavan² kautta.

Verkoston toiminnassa esiintyvän häirinnän käsittely tapahtuu ensisijaisesti häirinnän tekijän edustaman organisaation toimintatavan mukaisesti. Mikäli tällaista häirintätilanteiden prosessia ei ole jäsenjärjestössä olemassa, toimitaan tämän ohjeen mukaisesti. Toimintaohje koskee henkilöitä, jotka ovat mukana Vapepa-verkoston toiminnassa.

¹ [Vapaaehtoisen pelastuspalvelun toimintalinjaus 2030](#)

² [Vapepan häirintäilmoituskanava](#)

Häirintä ja epäasiallinen käytös, tunnistaminen ja tilanteeseen puuttuminen

Vapepan arvot sekä edustamiemme jäsenjärjestöjen periaatteet ja arvot ohjaavat vastuulliseen toimintaan. Vapepa -verkoston toiminnassa voi tapahtua häirintää ja epäasiallista käytöstä, mihin tulee puuttua. Voidaksemme puuttua mahdolliseen epäasialliseen häirintään ja kohteluun, se tulee ensin tunnistaa. Epäasiallisen käytöksen ja häirinnän käsite on laaja ja se sisältää niin ryhmän ulkopuolelle jättämisen kuin seksuaalisen häirinnänkin. Ihan kaikki sosiaalisen kanssakäymisen konfliktitilanteet eivät ole kuitenkaan epäasiallista käytöstä ja häirintää, mikä on myös hyvä tunnistaa.

Epäasiallisena kohteluna ja häirintänä voidaan pitää kaikkea sitä käytöstä, jota ei voida pitää yleisesti hyväksyttävänä ja mikä loukkaa tai alistaa toista osapuolta. Tällainen toiminta vaikuttaa koko harrastusyhteisöön ja -ympäristöön, ja sillä voi olla vakavia seurauksia sekä epäasiallisen käytöksen kohteeksi joutuneelle että koko yhteisölle. Epäasialliselle kohtelulle ja häirinnälle ei ole olemassa yhtä määritelmää, ja sitä voi esiintyä useissa eri muodoissa ja eriasteisina.

Puuttumisvelvollisuus

Jokaisella toimijalla, vapaaehtoisella ja työntekijällä on velvollisuus ja oikeus ilmoittaa tai puuttua Vapepan periaatteiden ja arvojen, oman jäsenjärjestön sääntöjen vastaiseen toimintaan sekä toimintaohjeiden noudattamatta jättämiseen ja epäasialliseen käytökseen. Huolenaihe ja epäily tulee tuoda mahdollisimman pian esille ja tilanteen selvitys pitää aloittaa viipymättä. Tilanteet tulee selvittää, mikäli mahdollista mahdollisimman lähellä vapaaehtoistoimintaa. Ilmoitus voidaan tehdä suusanallisesti ja/tai Vapepan häirintäilmoituskanavan³ kautta. Mikäli ilmoitus tehdään suusanallisesti, tulee ilmoituksen vastaanottajan ja/tai tilanteen vastuuhenkilön tehdä ilmoitus häirintäilmoituskanavan kautta. Ilmoitus tehdään, vaikka tilanne olisi selvitetty paikan päällä, tilastointia varten. Mikäli tilanteeseen liittyy rikosepäily, tehdään rikosilmoitus.

Vapepan jäsenjärjestöjen vastuu omista toimijoista

Kukin Vapepan järjestöverkoston jäsenjärjestö vastaa ensisijaisesti omiin toimijoihinsa kohdistuvien tapausten käsittelystä. Mahdollisen häirinnän, epäasiallisen käytöksen tai sääntöjen noudattamatta jättämisen jälkeisen tapahtuman selvittely hoituu ensisijaisesti sen järjestön toimintaprosessin mukaisesti, mitä järjestöä epäilty tekijä on edustanut tekohetkellä.

Mikäli jäsenjärjestöllä ei ole puuttumiseen tarkoitettua prosessia valmiina, Vapepan KTK:n nimeämä työryhmä käsittelee asian ja mikäli asia ei ratkea työryhmän työskentelyn avulla, hyödynnetään Suomen Punaisen Ristin toimintaprosessia. Suurin osa epäasiallisesta toiminnasta saadaan selvitettyä joko vapaaehtoisvoimin tai tarvittaessa jäsenjärjestön työntekijän tai piirin valmiuspäällikön tuella.

³ [Vapepan häirintäilmoituskanava](#)

Vastuuvapaaehtoisien, kouluttajan tai työntekijän epäasiallinen käytös tai häirintä

Jos asia koskee kouluttajan, piirin, Vapepan koordinaation tai jäsenjärjestöjen työntekijän epäasiallista toimintaa, on vakava, tai et ole saanut tukea tai apua asian käsittelyyn muuta kautta, ilmoita asiasta ilmoituskanavan kautta. Seurauksista luku jäljempänä.

Kaikki ilmoitukset tehtävä häirintäilmoituskanavan kautta

Ilmoituksista muodostuu koontitilasto verkoston toiminnassa tapahtuvasta epäasiallisesta käytöksestä ja tyypillisistä tilanteista. Tilastoa ja tapaustyyppejä voidaan hyödyntää ennaltaehkäisevien toimintojen ja koulutusten kehittämisessä. Siitä syystä on tärkeää, että kaikki ilmoitukset tehdään häirintäilmoituskanavan kautta.

Häirintäilmoituskanavan kautta tulleista ilmoituksista tulee sähköposti-ilmoitus kahden Vapepa koordinaation työntekijälle. Asian selvitys aloitetaan Vapepan keskustoimikunnan nimeämän työryhmän toimesta viimeistään kahden viikon sisällä ilmoituksen jättämisestä. Työryhmän tehtävänä on käsitellä ilmoituskanavan kautta tulleet tiedot/ilmiannot, sekä määritellä ja varmistaa asian käsittely ja jatkotoimenpiteet. Työryhmä koostuu Vapepan koordinaattorista sekä jäsenjärjestöjen ehdottamista jäsenistä, joista valitaan kolme edustajaa työryhmään. Työryhmän koollekutsujana ja sihteerinä toimii Vapepan valmiuden asiantuntija. Työryhmä kokoontuu tarvittaessa, mikäli ilmoituksia tulee.

Asian käsittelyn etenemisestä lähetetään tapahtuman osapuolille Vapepa koordinaation valmiuden asiantuntijan toimesta seuranta ja palautekysely. Näin varmistetaan, että asian käsittely on edennyt asianmukaisella tavalla. Mikäli häirintäilmoituskanavan kautta tullut tapahtuma käsitellään yksittäisen jäsenjärjestön prosessin mukaan, tulee jäsenjärjestön raportoida lyhyesti selvitystyö, seuraukset tekijälle ja prosessin päätös, jotta saadaan tapaus loppuun käsitellyksi.

Havaitset, tai sinuun itseesi kohdistuu epäasiallista toimintaa tai häirintää Vapepan toiminnassa.

Kerro asiasta ensisijaisesti tapahtumasta vastaavalle henkilölle.

- 1. Välitön puuttuminen**
- 2. Tapahtuman mahdollinen keskeyttäminen**
- 3. Tapahtuneesta ilmoittaminen tapahtumajärjestäjälle ja ilmoituskanavan kautta**

Välitön puuttuminen

- Asiasta keskustellaan osapuolien kanssa ja sovitaan jatkotoimenpiteet
- Pyritään ratkaisemaan konfliktitilanne paikan päällä
- Tilanteen vaatiessa 112
- Tarvittaessa saat tukea SPR:n piirin takapäivystäjän puh.nro:

Tapahtuman keskeyttäminen

- Häiriön vakavuudesta riippuen, harkitaan keskeytetäänkö vai päätetäänkö tapahtuma
- Jos "häirinnän aiheuttaja" on vastuuhenkilö, voidaan vaihtaa

Ilmoittaminen

- Mikäli asiaa ei ole saatu ratkaistua paikan päällä, voit ilmoittaa siitä häirintäilmoituskanavan kautta
- Ilmoitus tehdään aina,
 - jos, kohde on avunsaaja
- Mikäli kyseessä tapahtuma/toiminta, missä viranomaisia mukana
- Jos 112

Rikosepäily

- Oma turvallisuus ensin
- Tilanteen vaatiessa 112
- Mikäli epäilet rikoksen mahdollisuutta, tee rikosilmoitus

Vapepan häirintäilmoituskanava

Vapepan toiminnassa esiintyneen häirinnän ja epäasiallisen käytöksen ilmoituskanava

Vastuuvapaaehtoisen toimintaan puuttuminen ja rajoittaminen

Koulutustilaisuus

Vapepa -verkoston turvallisemman toiminnan ohjeissa sitoudutaan asialliseen käytökseen ja tarvittaessa rohkaistaan puuttumaan ja puututaan epäasialliseen käytökseen.

Koulutustilaisuudet ovat usein vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneille henkilöille ensimmäinen kontakti Vapepan toimintaan, ja tällöin kouluttajan vastuu koulutuksen onnistumisesta on ensiarvoisen tärkeä.

Ennaltaehkäistäksemme epäasiallista toimintaa kouluttajien ja koulutuksen vastuuhenkilöiden toimesta, kouluttajat kouluttavat ja työskentelevät aina pareittain. Tällöin mahdollisen epäasiallisen käytöksen takia, ei tarvitse keskeyttää koulutustilaisuutta kokonaan, vaan sitä voidaan jatkaa keskeytyksen ja tarvittavan puuttumisen jälkeen.

Mikäli epäasiallinen toiminta/ käyttäytyminen tunnistetaan koulutuksessa siihen tulee puuttua välittömästi. Mikäli toiminta tapahtuu koulutukseen osallistujan toimesta, tulee koulutus keskeyttää hetkeksi asian selvittelyn ajaksi. Tämä on tärkeä toteuttaa siten, ettei muut osallistujat huomaa tapahtumaa. Koulutukseen lisätään tauko, minkä aikana kouluttajat käyvät keskustelun asianomaisen/asianomaisten kanssa ja sovitaan välittömät jatkotoimenpiteet.

Mikäli epäasiallinen toiminta/käytös tapahtuu valmiuskouluttajan toimesta, asian selvittelyn jälkeen Vapepan koordinaattorilla on oikeus poistaa valmiuskouluttajaoikeudet. Tämä oikeus perustuu siihen, että Vapepan koordinaatio myöntää kouluttajaoikeudet siinä vaiheessa, kun valmiuskouluttajakokelas on osallistunut kaikkiin kolmeen kouluttajakoulutuksen koulutukseen (yhteinen osa, ohjaamisen oppiminen ja koulutuslinjan sisältöosa) sekä antanut hyväksytyn opetusnäytteen oman koulutuslinjansa peruskurssilla (ensihuolto, etsintä, viesti). Vapepan koordinaatio on vastuussa Vapepan peruskurssien tasosta, sisällöstä ja kouluttajien osaamisesta. Mikäli kouluttaja käyttäytyy epäasiallisesti (sisältää asiattoman koulutusmateriaalin käytön) ja/tai hänellä on sellaisia terveydellisiä syitä, mitkä heikentävät toimintakykyään, on koordinaattorilla velvollisuus ja oikeus puuttua kouluttajaoikeuksiin.

Kouluttajaoikeudet voidaan poistaa seuraavista syistä

- Terveydelliset syyt (esim. muistisairaus, mikä heikentää toimintakykyä tai fyysiset toimintarajoitteet silloin, kun tarvitaan esim. maastossa tapahtuvaa koulutusta)
- Epäasiallinen käytös tai häirintä koulutuksen ja/tai muun toiminnan aikana
- Sellaisen koulutusmateriaalin käyttäminen toistuvasti, mikä sisältää asiatonta sisältöä (esim. rasistinen tai sukupuolittunut sisältö)

Operatiivinen toiminta

Epäasialliseen toimintaan operatiivisissa tilanteissa tulee aina puuttua välittömästi. Asiasta keskustellaan osapuolien kanssa ja sovitaan jatkotoimenpiteet. Konfliktitilanteet pyritään ratkaisemaan paikan päällä, mikäli se ei ole mahdollista ja/tai tarvitaan lisätukea, on mahdollista olla yhteydessä alueen vastuutyöntekijään (valmiuspäällikkö/koordinaation työntekijä). Tilanteen vaatiessa viranomaisapua (uhka- ja vaaratilanne, sairauskohtauksen aiheuttama tilanne) asian selvittelyyn paikan päällä, soitetaan 112. Viranomaista tukevassa toiminnassa tapahtuvasta epäasiallisesta käytöksestä ilmoitetaan aina ilmoituskanavan kautta, varmistaaksemme myös asian käsittelyn tapahtuman jälkeen.

Ilmoitus tehdään myös silloin ilmoituskanavan kautta, kun kohde on avunsaaja.

Viranomainen voi antaa toimintakiellon toimijalle, tällöin viranomaisella on olemassa perusteet toimintakieltoon.

Vapepan koordinaattorin toimintavaltuudet toimintaoikeustapauksissa

Vapepan koordinaattorilla on oikeus yllä mainituissa tilanteissa työryhmän kanssa käymänsä keskustelun jälkeen poistaa Vapepa-toimijalta oikeus toimia vapaaehtoistehtävässä väliaikaisesti, toistaiseksi tai pysyvästi. Väliaikaisen tai toistaiseksi voimassa olevan toimintakiellon pituuden määrittelee työryhmä tapauskohtaisesti.

Oikeus toimintakiellon antamiseen perustuu koordinaation vastuuseen valtakunnallisten koulutusten järjestämisestä ja koskee erityisesti valmiuskouluttajia ja Vapepa-johtajia. Toimintakielto voidaan antaa välittömästi silloin, kun vastuuvapaaehtoinen rikkoo lakia tai Vapepan toiminnassa ja/tai toiminta aiheuttaa vaaraa avun saajille ja/tai muille toimijoille.

Toimintakiellon asettamisen jälkeen vapaaehtoinen ei voi osallistua Vapepan vapaaehtoistoimintaan määrättyinä aikana. Vapaaehtoisen profiilit vapaaehtoisjärjestelmistä poistetaan.

Vapaaehtoisen mahdollinen rikostausta

Henkilön taustasta riippumatta hänen edellytetään toimivan asiallisesti ja tehtävän vaatimalla tavalla. Mikäli toiminnassa ilmenee poikkeamia, asia käsitellään prosessin mukaisesti tai saatetaan akuutissa tilanteessa/operaatiossa vastaavan viranomaisen tietoon.

Tukitoimenpiteet häirintää tai epäasiallista kohtelua kokeneelle

Vapepa -verkoston toiminnassa koetun epäasiallisen käytöksen tai häirintää kohdanneen toimijan kohdalla tulee varmistua, että hän saa tarvittaessa psykososiaalista tukea asian käsittelyyn. Tämä tulee varmistaa viimeistään tapahtuman selvityksen jälkeisessä palautekyselyssä.

Ensisijainen psykososiaalisen tuen kanava on oman jäsenjärjestön tuki toimijalle. Mikäli tukea ei ole saatavilla oman jäsenjärjestön kautta, ohjataan toimija julkisen terveydenhuollon tuen palveluihin.

Epäasiallinen käytös, määritelmä

Epäasialliselle kohtelulle ja häirinnälle ei ole olemassa yhtä määritelmää, ja sitä voi esiintyä useissa eri muodoissa ja eriasteisina.

Esimerkkejä epäasiallisesta kohtelusta ja häirinnästä ovat:

Syrjintä

Ihmistä kohdellaan vertailukelpoisessa tilanteessa huonommin kuin muita ihmisiä yhden tai useamman henkilökohtaisen ominaisuuden takia. Syrjintäperusteita ovat yhdenvertaisuuslain mukaan mm. ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen ja muu henkilöön liittyvä syy.

Kiusaaminen

Yhteen tai useampaan ihmiseen kohdistuvaa toistuvaa, säännöllistä ja pitkään jatkuvaa kielteistä, loukkaavaa, alistavaa tai aggressiivista käyttäytymistä. Pitkittyessään epäasiallinen kohtelu muuttuu kiusaamiseksi.

Sosiaalinen eristäminen ja sivuuttaminen

Henkilön jättäminen yhteisön ulkopuolelle. Hänelle esimerkiksi ei puhuta, häntä ei kuunnella tai hänen mielipiteitään ei huomioida, ei tervehditä, ei välitetä tarpeellista tietoa eikä kutsuta yhteisiin palaverihin.

Mustamaalaaminen

Henkilöstä levitetään perättömiä negatiivisia tietoja ja juoruja tai puhutaan pahaa selän takana.

Sukupuoleen perustuva häirintä Sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan toisen henkistä tai fyysistä koskemattomuutta. Tällaista on esimerkiksi tietyn sukupuolen väheksyminen ja halventava puhe eri sukupuolista.

Seksuaalinen häirintä

Seksuaalinen häirintä on sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan toisen henkistä tai fyysistä koskemattomuutta. Seksuaalista häirintää ovat myös härskit ja vihjailevat puheet, seksuaalisesti värittyneet aineistot, viestit tai puhelut, fyysinen koskettelu, sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset.

Kielteinen toimintakulttuuri

Kielteinen toimintakulttuuri sisältää kaiken epäeettisen käytöksen, juoruilun ja epäasiallisen huumorin, perusteettoman vallankäytön omaan asemaan vedoten tai oman asemansa vahvistamiseksi sekä salailun, oleellisten asioiden tahallisen kertomatta jättämisen tai ystävyyssuhteiden vuoksi havaitsemiensa rikkomusten peittelyn.

Sosiaalisen median epäasiallinen käyttö

Sosiaalisen median käyttöä sekä esimerkiksi verkossa tapahtuvia kohtaamisia ja vapaaehtoistehtäviä koskevat samat pelisäännöt kuin kasvokkaisia kohtaamisiakin. Lisäksi on hyvä muistaa, että Vapepa verkoston toimijoiden ei tule julkaista tai kommentoida mitään sellaista sosiaalisessa mediassa, mikä on ristiriidassa oman jäsenjärjestön sekä Vapepan arvojen ja periaatteiden kanssa.

Epäasiallisena kohteluna voidaan pitää myös esimerkiksi nöyryyttämistä, nimittelyä, vähättelyä, pilkkaamista, ilkeitä ja vihjailevia viestejä, uhkailua, pelottelua, maineen tai aseman kyseenalaistamista sekä henkistä ja fyysistä väkivaltaa.

Kaikki ristiriidat eivät ole epäasiallista käytöstä ja häirintää

Jokaisessa toimintaryhmässä esiintyy ajoittain ristiriitoja ja ongelmia yhteistyössä. Toisinaan epäasiallista kohtelua ja häirintää voi olla vaikea tunnistaa, sillä ihmiset kokevat asiat ja tilanteet eri tavoin. Esimerkiksi lievät, yksittäiset teot, satunnainen epäasiallinen puhe tai toimintaan liittyvät mielipide-erot, eivät ole suoranaista häirintää. Myös nämä tilanteet ovat kuitenkin tärkeä käsitellä ja löytää tilanteisiin yhteinen ratkaisu.

Epäasiallista kohtelua ja häirintää ei ole esimerkiksi:

- Toimintaan liittyvät mielipide-erot
- Toimintaan liittyviä ongelmia käsitellään, vaikka asian käsittely olisi jonkun mielestä epämiellyttävää.
- Tehdyistä asioista, päätöksistä ja tulkinnoista syntyy ristiriitaa ja asianomaiset tästä syystä tuntevat epävarmuutta ja ahdistusta.
- Vapaaehtoiselle annetaan perusteltu kurinpidollinen huomautus tai varoitus.
- Toimintatapoihin tehdään perustellusti muutoksia ja vapaaehtoisten kanssa on keskusteltu asiasta.

Vastuuton käyttäytyminen

Vastuuton käytös on käyttäytymistä, joka häiritsee, vaikeuttaa muiden vapaaehtoisten toimintaa, sekä aiheuttaa mielipahaa, ärtymystä ja toimintamotivaation laskua muissa vapaaehtoisissa, mutta ei ole varsinaista epäasiallista kohtelua. Toiminnan lisäksi myös asenteilla, eleillä, ilmeillä ja puheilla on merkitystä.

Vastuutonta käyttäytymistä on mm.:

- Kieltäytyminen yhdessä sovituista käytännöistä ja toimintatavoista
- Vapaaehtoistoiminnan yhteisten sopimusten, määräysten ja pelisääntöjen noudattamatta jättäminen
- Yhdessä sovituista tehtävistä poissaolo ja vastuiden hoitamatta jättäminen ilman asianmukaista ilmoitusta
- Valtuuksien ylittäminen, omavaltainen käytös
- Tehtävien laiminlyönnit, huolimattomuus ja muu vastuuttomuus
- Erikoisoikeuksien ottaminen ja vaatiminen
- Muiden aiheeton syyttely tai osaamista kyseenalaistava toiminta
- Toistuvat dramaattiset tunteenpurkaukset
- Asiattomat kirjoitukset sosiaalisessa mediassa
- Jäsenjärjestön omaisuuden tai tilojen väärinkäyttö
- Päihteiden käyttö vapaaehtoistehtävissä ja liiallinen päihteiden käyttö verkoston alaisissa tapahtumissa

Häiritsevää käytöstä voi olla myös:

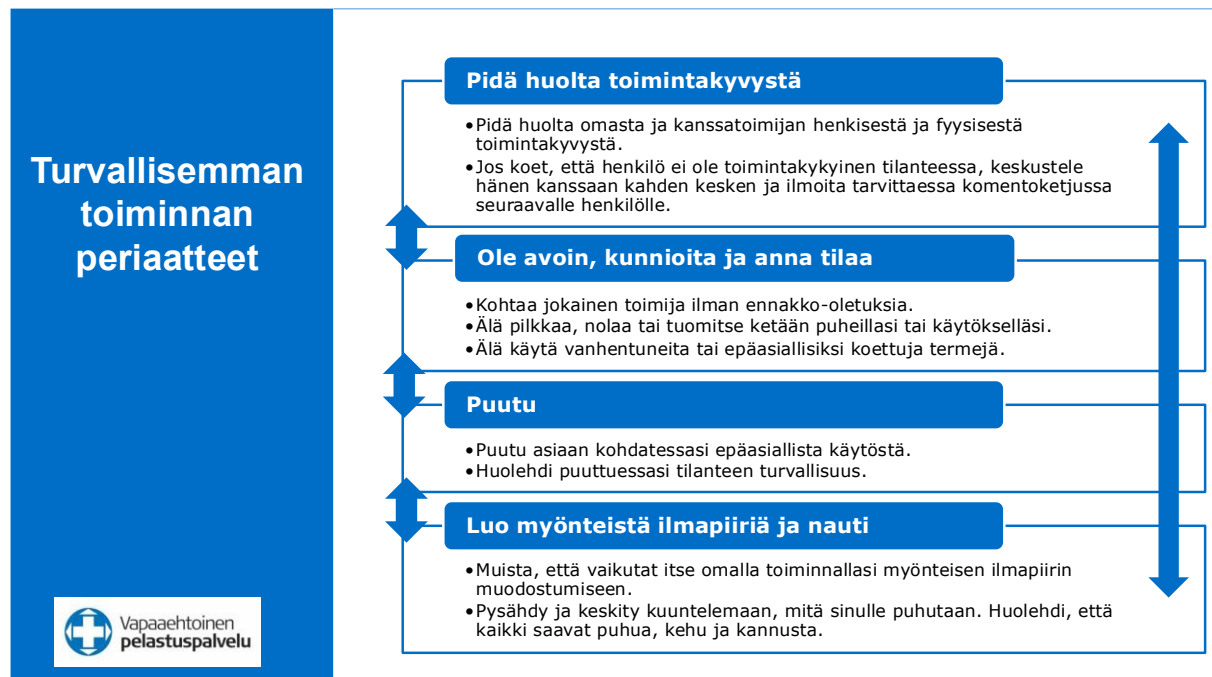
- Poliittisen toiminnan sekoittuminen vapaaehtoistehtävään
- Vapaaehtoistehtävän ja seurustelusuhteen sekoittuminen toimintaa kuormittavasti
- Tilanteeseen sopimaton pukeutuminen tai huono hygienia

Näihin asioihin on myös puututtava, jos ne ovat jatkuvia tai aiheuttavat merkittävää haittaa vapaaehtoisuudelle tai järjestön maineelle. Joskus taustalla voi olla aidosti väärinymmärrys tai ajattelemattomuus. Henkilö ei tule ajatelleeksi, miten hänen toimintansa vaikuttaa muihin sekä vapaaehtoisuuteen ja -toimintaan.

Epäasiallisen käytöksen lähteenä käytetty [Sopuisasti Punaisessa Ristissä](#) -ohjeen määritelmiä.

Turvallisemman toiminnan periaatteet

Jokaisella Vapepan toiminnassa mukana olevalla tulee olla turvallinen ja hyväksytty olo tehdä arvokasta vapaaehtoistoimintaa. Vapepan toiminnan perustan luovat turvallisemman toiminnan periaatteet, jotka mahdollistavat toista henkilöä kunnioittavan kohtaamisen kaikessa toiminnassa.

Verkoston toiminnassa mukana olevat jäsenjärjestöt ja niiden toimijat, noudattavat omien järjestöjensä sekä Vapaaehtoisen pelastuspalvelun arvoja ja periaatteita. Turvallisemman toiminnan periaatteet luovat pelisäännöt kaikkeen toimintaan, mm. arjen toimintaan, harjoituksiin, ryhmäiltoihin, webinaareihin ja koulutuksiin kuin viranomaista tukeville hälytystehtäville.

Pidä huolta toimintakyvystä

- Pidä huolta omasta ja kanssatoimijan henkisestä ja fyysisestä toimintakyvystä.
- Jos koet, että henkilö ei ole toimintakykyinen tilanteessa, keskustele hänen kanssaan kahden kesken ja ilmoita tarvittaessa komentoketjussa seuraavalle henkilölle.

Vapaaehtois- ja hälytysryhmätoiminnan perusta on hyvinvoiva vapaaehtoinen. Olet itse vastuussa omasta henkisestä ja fyysisestä toimintakyvystäsi. Elämäntilanteet vaihtelevat, toisinaan henkilökohtainen elämä kuormittaa enemmän ja se vaikuttaa jaksamiseen. Erityisesti hälytystehtävillä on tärkeää tarkastella myös kanssatoimijoiden toimintakykyä. Joku hälytystehtävä saattaa olla henkisestä kuormittavampi kuin joku toinen ja tällöin on osattava kieltäytyä tehtävästä tai tehtävän aikana vetäytyä siitä ja pyytää vaihtoa sekä purkukeskustelua tehtävän jälkeen.

- Mikäli sinulle herää huoli toisen henkilön toimintakyvystä, keskustele hänen kanssaan kahden kesken ja kerro omasta huomiostasi toisen jaksamisesta ja kysy, onko kaikki hyvin.
- Kysymällä välität, kysymättä jättämisellä saatat pahentaa kanssatoimijasi hyvinvointia.
- Mikäli kahdenkeskisen keskustelun jälkeen sinulle jää huoli mukana olevasta henkilöstä, kerro huolesi
 - Hälytystehtävällä tieto/huoli tulee kertoa tilanteen vapaaehtoisjohtajalle,
 - Koulutuksessa koulutuksen vastuuhenkilölle. Mikäli huoli kohdistuu koulutuksen vastuuhenkilöön, tieto ylemmälle taholle vastuuorganisaatiossa tai piirin valmiuspäällikölle ja/tai koordinaation koulutussuunnittelijalle.
 - Ryhmätoiminnassa ja harjoituksissa kyseessä olevan ryhmän vastuuvapaaehtoiselle tai mikäli vastuuvapaaehtoinen on huolen kohteena, ylemmälle taholle omassa organisaatiossa.

Ole avoin, kunnioita ja anna tilaa

- Kohtaa jokainen toimija ilman ennakko-oletuksia.
- Älä pilkkaa, nolaa tai tuomitse ketään puheillasi tai käytökselläsi.
- Älä käytä vanhentuneita tai epäasiallisiksi koettuja termejä.

Kohtaa uudet ihmiset ja asiat ennakkoluulottomasti ja avoimesti. Ota jokainen kohtaaminen mahdollisuutena ja huolehdi, että kaikki tulevat kuulluksi.

- Älä tee oletuksia ulkoisten ominaisuuksien, ihonvärin, etnisyyden, uskonnon, sukupuolen, taustan, seksuaalisen suuntautumisen, iän, puheen tai muun seikan perusteella.
- Anna jokaiselle mahdollisuus oppia uutta ja kehittyä.
- Anna toisen ajatuksille tilaa. Kuuntele ymmärtääksesi, älä vastataksesi. Älä keskeytä.
- Anna jokaiselle mahdollisuus sanoa/kertoa myös hankalista ajatuksista tai tunteista.
- Ole varovainen vitsaillessa – vitsit saatetaan kokea loukkaavina.
- Vältä tahattomia ja tahallisia väärinkäsityksiä. Jos olet epävarma sanavalinnan sopivuudesta, älä käytä sitä.
- Kunnioita toisen henkilökohtaista tilaa, yksityisyyttä ja itsemääräämisoikeutta.
- Anna toiselle mahdollisuus tehdä oma tehtävänsä, tue häntä, älä tuomitse virheistä.

Puutu

- Puutu asiaan kohdatessasi epäasiallista käytöstä.
- Huolehdi puuttuessasi tilanteen turvallisuus.

Puutu asiaan, kohdatessasi epäasiallista käytöstä tai muuta häirintää.

- Jos mahdollista, tee puuttuminen siten, että sinulla on toinen henkilö paikalla "todistajana". Tilanteen voi aina puhalttaa poikki, ja sen jälkeen keskustella rauhallisesti osapuolten kanssa. Ketään ei saa syyttää. Puuttuminen kannattaa aloittaa kysymällä: Mitä tapahtui?
- Mikäli puuttuminen on tilanteen käynnissä ollessa mahdotonta, voit tehdä ilmoituksen epäasiallisesta käytöksestä Vapepan toiminnassa esiintyneen häirinnän ja epäasiallisen käytöksen ilmoituskanavan kautta.
- Väkivaltatilanne on erikseen, hälytä 112, mikäli tilanne on vaarallinen. Muista oma turvallisuus. Arvioi tarkasti, kannattaako henkilökohtaisesti puuttua vai soittaa paikalle viranomainen.

Luo myönteistä ilmapiiriä ja nauti

- Muista, että vaikutat itse omalla toiminnallasi myönteisen ilmapiirin muodostumiseen.
- Pysähdy ja keskity kuuntelemaan, mitä sinulle puhutaan. Huolehdi, että kaikki saavat puhua, kehu ja kannusta.

Jokainen meistä on vastuussa toimintaympäristömme hyvinvoinnista. Vapaaehtois- ja hälytysryhmätoiminnassa teemme vapaaehtoistyötä motivoituneina, saamme oppia ja uusia kokemuksia koulutuksissa, kohtaamme hälytystehtävillä erilaisia autettavia ja auttajia sekä haastavia ja kuormittavia tilanteita. Mitä parempi ja turvallisempi toimintaympäristömme on, sitä tehokkaampia ja toimintakykyisempiä olemme.

- Pidä huolta itsestäsi.
 - Ota vastuuta omasta tunnetilastasi – oma fiilis vaikuttaa koko yhteisön ja tilanteen tunnelmaan. Jos olet huonolla tuulella, kerro se kaverille: ”Olen tänään jotenkin pahalla tuulella, joten älä ihmettele... Tämä ei johdu sinusta.”
- Ota vastuuta myös toisen kokemuksesta. Osoita, että olet kiinnostunut.
 - Kysy, mitä kuuluu. Kuuntele vastaus ja tee lisäkysymyksiä.
 - Koulutuksissa myönteinen ilmapiiri saa meidät oppimaan tehokkaammin. Koulutuksissa saa myös pitää hauskaa.
- Kysy, jos joku asia ihmetyttää ja ota asiasta selvää.
- Kuuntele, kehu, kannusta ja kiitä!

Toimintaohjeen käyttöönotto

Tämä ohje on hyväksytty Vapepan keskustoimikunnan kokouksessa 3.9.2026 ja on käytössä hyväksymispäivästä lähtien.

Toimintaohjeeseen liittyvät kysymykset ja toimijoiden valitukset toimintansa mahdollisesta rajoittamisesta Vapepan koordinaation toimesta, ohjataan Vapepan keskustoimikunnan nimeämälle työryhmälle, joka vastaa siitä, että asia käsitellään viipymättä ja kaikkia osapuolia kuunnellen.

Toimintaohjeen ajantasaisuus tarkistetaan työryhmän toimesta kolmen vuoden välein hyväksymispäivästä lähtien.